

Actieprogramma Brandveiligheid

Opgesteld door:

het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

januari 2007

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1.	Inleiding	3
Hoofdstuk 2.	Inhoud, afstemming en afbakening	4
2.1.	Waar richt het actieprogramma zich op?	4
2.2.	Waar richt het actieprogramma zich niet op?	5
2.3.	Afstemming met andere overheidstrajecten	6
Hoofdstuk 3.	Benaderingswijze / invalshoeken	9
3.1.	Visieontwikkeling.....	9
3.2.	Doelkwantificering.....	9
3.3.	Risicobenadering	9
3.4.	Termijnplanning.....	10
Hoofdstuk 4.	Wat gaan we doen?	11
4.1.	Brandveiligheidsvisie	11
4.2.	Bewustzijn ten aanzien van de verantwoordelijkheid	11
4.3.	Voldoende kennis en vaardigheden	12
4.4.	Borging van brandveiligheidsdenken en handelen	14
Hoofdstuk 5.	Financiële aspecten	17
Hoofdstuk 6.	Nawoord	18
Bijlage:	Schema met acties en tijdpad	19

Hoofdstuk 1. Inleiding

In de nacht van 26 op 27 oktober 2005 ontstond een brand in vleugel K van het cellencomplex Schiphol-Oost. Bij de brand kwamen 11 personen om het leven. De Onderzoeksraad voor veiligheid (Ovv) heeft een grondig onderzoek naar de oorzaak, de bestrijding en de hulpverlening gedaan.

Uit het onderzoek komt duidelijk naar voren dat het bewust omgaan met het thema brandveiligheid verbeterd kan worden, vanaf de ontwerper, via de bouwer naar de gebruiker. Belangrijk daarbij is dat de verantwoordelijkheid niet zomaar stopt, maar dat deze wordt overgedragen. Brandveiligheid is als een estafette; het werkt pas goed als het stokje ook goed wordt overgedragen.

In de reactie op het rapport van de Ovv heeft het kabinet aan de Tweede Kamer toegezegd in januari 2007 een Programma Brandveiligheid toe te zenden¹. Het voorliggende Actieprogramma Brandveiligheid is de uitwerking van deze toezegging. Doel van het Actieprogramma is het bewustzijn voor brandveiligheid scherp te krijgen bij de verantwoordelijken in alle fasen van het bouw- en gebruiksproces.

Het actieprogramma is opgesteld na consultatie van verschillende partijen. Op 29 november 2006 heeft het ministerie van BZK samen met het ministerie van VROM en de VNG een brainstormbijeenkomst gehouden. Aan deze bijeenkomst namen brancheorganisaties van architecten, ingenieursbureaus, bouwers, ziekenhuizen, zorginstellingen, brandweer, patiënten en consumenten deel. Deze branches vertegenwoordigen partijen die (mede)verantwoordelijk zijn voor brandveiligheid. Daarnaast waren vertegenwoordigers van andere departementen en de gemeente Haarlemmermeer aanwezig. Diegenen die niet aanwezig konden zijn bij de brainstorm, zijn later zoveel mogelijk bilateraal benaderd, zodat het actieprogramma vanuit verschillende gezichtspunten belicht is. Namens de departementen zijn ook de ministeries van Justitie (inclusief de Dienst Justitiële Inrichtingen), VROM/Rijksgebouwdienst, VWS, OCW en SZW, de VROM-inspectie en de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid geconsulteerd. De betrokkenheid van de branches en de andere organisaties is groot. Er zijn veel goede ideeën gekomen uit de brainstorm en de bilaterale gesprekken. Deze zijn zoveel mogelijk verwerkt in dit actieprogramma.

Uit de reacties van degenen die zijn geconsulteerd blijkt een grote mate van commitment. Veel koepel- en brancheorganisaties tonen zich bereid om bij te dragen aan het vervoltraject. Voor zover dat past binnen de aanpak van dit actieprogramma zal daar graag gebruik van worden gemaakt. Eén van de essenties van dit programma is namelijk een breed gedragen programma en een besef dat iedereen die een verantwoordelijkheid heeft op het gebied van brandveiligheid vanuit de eigen rol een positieve bijdrage kan leveren aan de verhoging van de brandveiligheid.

Het Actieprogramma Brandveiligheid heeft een doorlooptijd van twee jaar. In de bijlage is een schema van acties, tijdpad en eindproducten opgenomen. De Tweede Kamer zal eind 2007 en eind 2008 worden geïnformeerd over de voortgang.

¹ Zie brief ministers van Justitie en VROM van 18 oktober 2006, nr. 5447598/06/DSP

Hoofdstuk 2. Inhoud, afstemming en afbakening

2.1. *Waar richt het actieprogramma zich op?*

De ervaringen met de Schipholbrand leren dat het huidige systeem van brandpreventie aan de grenzen van zijn mogelijkheden is gekomen. De Nederlandse Vereniging voor Brandweezorg en Rampenbestrijding (NVBR) wijst er in een brief aan de minister van VROM op dat meer regels, strengere handhaving en technische oplossingen op de lange termijn niet het gewenste effect hebben. Verbeteringen van de brandveiligheid moeten dan ook volgens de NVBR worden gevonden in het verhogen van het veiligheidsbewustzijn, een meer integrale benadering van de risico's en een eenduidige verantwoordelijkheidsverdeling.²

Het Actieprogramma Brandveiligheid heeft dan ook als primair doel het bewustzijn voor brandveiligheid scherp te krijgen bij verantwoordelijken in alle fasen van het bouw- en gebruiksproces. Zij moeten hiervoor een pro-actieve houding krijgen, die leidt tot een daadwerkelijke verhoging van de brandveiligheid.

Het bewustzijn houdt niet alleen in dat men zich bewust is van de eigen verantwoordelijkheid, maar tevens wat die verantwoordelijkheid inhoudt. Concreet invulling geven aan deze verantwoordelijkheid kan alleen maar als er voldoende kennis over brandveiligheid is, zodat steeds een goede risicobeoordeling mogelijk is en dat de daaruit volgende actie ook wordt geborgd. Het gaat daarbij niet alleen over de eigen verantwoordelijkheid. Zeker zo belangrijk is het overdragen van de verantwoordelijkheid van ontwerper via bouwer naar eigenaar/beheerder en gebruiker. Het gaat hierbij om een brede cultuuromslag. Deze is niet in een termijn van één à twee jaar te bereiken, maar vereist zowel een aanpak op de korte als op de lange termijn. Deze aanpak kan en moet concreet in gang worden gezet. Dit programma schetst de concrete acties die de komende twee jaar ondernomen worden. Eén van die concrete acties is een plan van aanpak te maken voor de jaren na dit actieprogramma.

Alhoewel in het Actieprogramma de nadruk ligt op kennisverbetering ter verhoging van het bewustzijn voor brandveiligheid, is er uitdrukkelijk blijvende aandacht voor de daadwerkelijke invulling van de verantwoordelijkheden, het toezicht op, en de naleving van de regelgeving. Vanuit de ministeries van BZK en VROM lopen diverse meerjaren-acties om zowel toezicht als naleving op peil te krijgen en te houden. In de brief van de minister van VROM over de modernisering van de bouwregelgeving is reeds uitgebreid ingegaan op de wijze waarop de naleving en handhaving van de bouwregelgeving wordt verbeterd³. Voorts treedt per 1 april aanstaande de wijziging van de Woningwet in werking, die de gemeentelijke toezichts- en handhavingstaak zal verbeteren. Binnen dit kader speelt ook de VROM-Inspectie een belangrijke rol. De VROM-Inspectie draagt permanent bij aan het op peil houden en verbeteren van het gemeentelijk toezicht door het uitvoeren van periodieke onderzoeken bij gemeenten en jaarlijks wisselende themaonderzoeken. Verder ondersteunen VROM en BZK gemeenten bij de uitvoering van toezichts- en handhavingstaken door bijvoorbeeld bij te dragen aan de ontwikkeling van toetsings- en handhavingprotocollen.

² Brief van de NVBR van 5 december 2006 over het Besluit brandveilig gebruik bouwwerken aan de minister van VROM en in afschrift aan de minister van BZK.

³ Tweede Kamer, vergaderjaar 2006-2007, 28325, nr. 47, d.d. 10 november 2006

Het onderwerp toezicht en handhaving wordt opgenomen in een plan van aanpak voor de (middel)lange termijn na 2008, zoals hiervoor genoemd.

Het actieprogramma richt zich in eerste instantie op instellingen met bewoners en gebruikers die kwetsbaar zijn of afhankelijk zijn van anderen voor hun veiligheid. Het gaat daarbij om ziekenhuizen, verzorgingshuizen, kinderopvang, basisscholen en politiecellen. De reden van deze keuze is dat ondermeer uit de cellenbrand op Schiphol is gebleken dat deze groepen de grootste risico's lopen. Dat laat onverlet dat er ook in andere sectoren binnen de samenleving reden is om goed te kijken naar de manier waarop met brandveiligheid wordt omgegaan. Het actieprogramma focust op het bereiken van een integrale benadering voor de verbetering van de brandveiligheid, waarbij risico's op basis van reële en maatgevende scenario's centraal staan.

Het actieprogramma streeft onder meer naar het introduceren van een systeem van brandveiligheidsmanagement bij de hiervoor genoemde instellingen. Hierdoor zal het bewustzijn worden verhoogd van allen die voor deze instellingen verantwoordelijk zijn.

Het actieprogramma wil bijdragen aan de bewustwording ten aanzien van brandveiligheid en verandering van houding en gedrag, hetgeen een lange-termijndoelstelling is en cultuurverandering vereist. Van belang is dat gebruik wordt gemaakt van kennis en ervaringen van alle betrokkenen, zowel in het bedenken van een brandveiligheidsvisie als het vinden van oplossingen op het operationele vlak. Ook kan gebruik worden gemaakt van kennis, ervaring en instrumenten op aangrenzend gebied, zoals de industriële veiligheid. De ervaringen die in de komende jaren worden opgedaan moeten dan ook dienen als trendzetter voor een effectievere denkwijze en benadering.

Aparte aandacht vraagt de positie van de brandweer (in de toekomst onderdeel van de veiligheidsregio). De brandweer vervult een aantal essentiële taken op het terrein van brandveiligheid: als inhoudelijk deskundige, adviseur en optredend bij calamiteiten. De inhoudelijke deskundigheid bouwt de brandweer op vanuit scholing, lering en ervaringen. Deze deskundigheid wordt aangewend door regelgevers en beleidsmakers en wordt ook gebruikt voor advisering aan enerzijds bevoegd gezag (gemeenten) bij vergunningverlening en anderzijds aan ontwerpers, bouwers en gebruikers van bouwwerken. Advisering impliceert niet dat de adviserende instantie verantwoordelijk gesteld kan worden voor de besluiten die anderen nemen al of niet op basis van het advies.

Daarnaast dient de brandweer als repressieve organisatie goed geïnformeerd te worden tijdens de verschillende fasen in het bouwproces en het onderhoud, om bij mogelijke calamiteiten adequaat en snel te kunnen optreden. Bij alle te voeren acties van dit actieprogramma zal dan ook de rol van de brandweer helder en duidelijk moeten worden meegenomen.

2.2. Waar richt het actieprogramma zich niet op?

Het Actieprogramma Brandveiligheid richt zich niet op de evaluatie van wet- en regelgeving, maar gaat wel over de verbetering van de toepassing van regelgeving. Het actieprogramma gaat uit van de huidige bouw- en arboregelgeving. Waar nodig kunnen lacunes of strijdigheden in wet- en regelgeving worden gededd. Dit kan ministeries nopen tot (incidentele) bijstelling en/of aanvulling van wetten en regels.

Het doel van het actieprogramma is niet het creëren van 100% brandveiligheid. Het risico van een brand met eventuele (dodelijke) slachtoffers is in de huidige maatschappij aanwezig en zal ook door het actieprogramma niet gereduceerd kunnen worden tot nul. Het programma wil wel meetbare doelstellingen voor brandveiligheid, ofwel doelkwantificering brandveiligheid formuleren. Voor het meten hiervan zal een systematiek worden ontwikkeld.

Gegeven de focus van het actieprogramma is het niet mogelijk om, in dit stadium, alle sectoren van de samenleving tegelijk bij dit programma te betrekken. De kennis en ervaringen uit dit programma kunnen wel leiden tot vervolgacties naar andere sectoren.

2.3. Afstemming met andere overheidstrajecten

Op dit moment lopen binnen de overheid diverse trajecten en activiteiten die direct of indirect een relatie hebben met brandveiligheid.

In de kabinetsreactie zijn door de Ministers van Justitie en VROM een aantal acties toegezegd, onder andere voor de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) en de Rijksgebouwendienst (Rgd). In opdracht van de *Minister van Justitie* is bij de DJI een programma gestart om de brandveiligheid binnen de organisatie van justitiële inrichtingen te verbeteren. De *Minister van VROM* heeft als taken voor de Rgd op zich genomen het (brand)veiligheidsonderzoek voort te zetten, waar nodig aanpassingen te verrichten aan rijksgebouwen en organisatorische maatregelen tot verbetering van het brandveiligheidsbewustzijn te treffen. Hiervoor heeft de Rgd inmiddels een Programma Brandveiligheid opgesteld met de nodige (extra) maatregelen op dit gebied. De DJI voert in nauw overleg met de Rgd in alle justitiële inrichtingen een brandveiligheidsscan uit. Tevens wordt in alle justitiële inrichtingen, in samenwerking met het Nederlands Instituut voor Fysieke Veiligheid (Nifv), een kwaliteitsscan Bedrijfschulpverlening (BHV) uitgevoerd. Beide trajecten zijn op 1 juli 2007 afgerond.

De acties van de DJI en de Rgd vallen niet onder het voorliggende Actieprogramma Brandveiligheid. Wel is afgesproken om – waar relevant – binnen de verschillende actieprogramma's nauw met elkaar samen te werken. Dit gebeurt omdat er veel overeenkomsten zijn, dezelfde soort effecten nagestreefd worden en om te voorkomen dat dubbelingen in werkzaamheden optreden.

In toevoeging hierop lopen bij een aantal hieronder genoemde ministeries initiatieven voor de verbetering van de (brand)veiligheid. Deze activiteiten hebben een duidelijke betrokkenheid met het thema Brandveiligheid, maar horen ook niet tot het actieprogramma. Over een aantal discussiepunten en de definitieve invulling van diverse van de hierna genoemde activiteiten zijn de departementen nog in overleg met de VNG en andere organisaties..

Het ministerie van VROM is momenteel bezig met de modernisering van de bouwregelgeving. VROM wil hiermee de regeldruk verminderen en de naleefbaarheid en handhaafbaarheid verbeteren. Hiertoe is een wijziging van de Woningwet door Eerste Kamer eind 2006 aanvaard, deze zal per 1 april 2007 in werking treden. Voor het verminderen van de regeldruk wordt de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (WABO) geïntroduceerd. Ten behoeve van de inzichtelijkheid, rechtszekerheid en rechtsgelijkheid worden de voorschriften voor het

brandveilig gebruik van bouwwerken landelijk geüniformeerd. Dit Besluit brandveilig gebruik bouwwerken treedt naar verwachting eind 2007 in werking.

Naar aanleiding van de Schipholbrand heeft de minister van VROM op 30 augustus 2006 in brede kring een Handreiking borging brandveiligheid unitbouw verspreid onder eigenaren, gebruikers en bouwers van unitbouwcomplexen, installateurs en gemeenten. Bij het toesturen van de handreiking is aangekondigd dat de VROM-Inspectie, in samenwerking met de Arbeidsinspectie en de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid, een programma zal opzetten en uitvoeren voor het gericht onder de aandacht brengen van de brandveiligheid en brandveilig gebruik van dergelijke unitbouw bij de genoemde betrokkenen. In dit verband worden door deze Inspecties, in afstemming met de circa 20 betrokken brancheorganisaties van eerstverantwoordelijken (bouwers, eigenaren, gebruikers), de VNG en de NVBR, "checklisten" ontwikkeld, aan de hand waarvan de aandachtspunten voor brandveiligheid bij unitbouwcomplexen (zowel nieuwbouw als bestaande bouwwerken) op gestructureerde wijze kunnen worden nagegaan. Deze hulpmiddelen zijn in het 1e kwartaal van 2007 gereed en zullen, wederom in samenwerking met de brancheorganisaties, gericht onder de aandacht gebracht worden van de verantwoordelijken, bijvoorbeeld in de vorm van voorlichtingsbijeenkomsten.

De VROM-inspectie en de IOOV zullen bij het toezicht op de naleving van de regelgeving op het gebied van brandveiligheid de acties en afspraken in het kader van het Actieprogramma Brandveiligheid betrekken. Omgekeerd worden deze inspecties betrokken bij het actieprogramma.

Verder heeft VROM de aanbevelingen uit het Ovv-rapport ten aanzien van de bouwregelgeving ter hand genomen en zal hierover begin 2007 een brief aan de Tweede Kamer zenden.

Naar aanleiding van het debat in de Tweede Kamer over de Schipholbrand heeft de Staatssecretaris van SZW op 13 december 2006 een brief gezonden over de rol van de Arbeidsinspectie en de BHV⁴. In de brief worden twee acties aangekondigd. In overleg met de ministeries van BZK en VROM zal het ministerie van SZW onderzoeken waar en hoe de directe hulpverlening aan niet-werknemers in kantoren en bouwwerken het beste wettelijk kan worden verankerd en gehandhaafd. Daarnaast zal de Arbeidsinspectie onderzoeken of een aanvullende risicoanalyse realiseerbaar is om bedrijfshulpverlening als prioritair inspectieonderwerp te kunnen aanmerken. Deze acties zijn essentieel omdat de positie van de BHV van groot belang is in de integrale benadering van de brandveiligheid.

De Minister van VWS heeft naar aanleiding van de Schipholbrand op 30 november 2006 mede namens de ministers van VROM en BZK een circulaire verstuurd naar instellingen in de zorg. In de circulaire wijst de minister op de eigen verantwoordelijkheid van de instellingen voor brandveiligheid en het naleven van brandveiligheidsregels.

Het ministerie van OCW heeft instellingen gewezen op hun eigen verantwoordelijkheid voor hun brandveiligheidsbeleid. Wel faciliteert OCW instellingen. Zo is er onder meer in de periode 2002-2006 een campagne geweest om de fysieke veiligheid van basisscholen onder de aandacht te brengen. Verder is er een auditkader veiligheid ontworpen voor de bve-sector⁵, hoger onderwijs en

⁴. Kamerstuk 24587, no. 207

⁵ bve betekent beroepsonderwijs en volwasseneneducatie

onderzoek. Dit kader is in gesprek gebracht met de voorzitters van de koepels. De eigen verantwoordelijkheid is in daaropvolgende correspondenties benadrukt. De eigen verantwoordelijkheid van instellingen uit zich onder meer in de arbowetgeving, die bepaalt dat werkgevers de veiligheid moeten inventariseren in de RIE (risico-inventarisatie en –evaluatie). Hierin wordt brandveiligheid meegenomen.

Op het gebied van cultureel erfgoed is er in de brief Veiligheid voor Collecties uit 2005 aandacht voor brandveiligheid van objecten⁶. De erfgoedinspectie onderzoekt in 2007 de veiligheidsplannen van de rijksgesubsidieerde musea.

Het ministerie van OCW zal de instellingen informeren over het belang van brandveiligheid en hun eigen verantwoordelijkheid hierin. De VNG en de koepelorganisaties zullen hierbij worden betrokken.

Het ministerie van BZK werkt aan de totstandkoming van veiligheidsregio's en streeft ernaar vanaf 1 januari 2008 de Wet Veiligheidsregio's in werking te laten treden. Veiligheidsregio's krijgen belangrijke taken op het terrein van proactie en preventie, inclusief de brandveiligheid. Verder werkt het ministerie van BZK aan de actualisering van richtlijnen voor brandveiligheid in brandveiligheidsconcepten. Met betrekking tot de meer operationele brandweerkant (preparatie en repressie) worden ook door het ministerie van BZK lessen getrokken uit de Schipholbrand samen met de VNG, de NVBR en het NIFV. Het gaat dan bijvoorbeeld om de ontsluiting van objectinformatie voor de operationele eenheden (elektronische aanvalsplannen) en om de bestuurlijke besluitvorming over aanrijtijden. Het Actieprogramma Brandveiligheid wordt afgestemd met de circulaire die de minister van BZK voornemens is te schrijven over de aandacht voor de veiligheid van mensen met een beperking bij incidenten als brand (in nauw overleg met de Taskforce Handicap en Samenleving).

De VNG besteedt in diverse lopende activiteiten en projecten aandacht aan het thema brandveiligheid. Het betreft het "Project Veilige gemeenten", in het kader waarvan de VNG de methode Kernbeleid Veiligheid heeft uitgebracht en de inzet van veiligheidsambassadeurs op verschillende veiligheidsthema's.

De stroomlijning en de afstemming van de verschillende beleidsinitiatieven is van groot belang. Het Actieprogramma Brandveiligheid zal optimaal gebruik maken van de kennis en de ervaringen uit deze overheidsactiviteiten en –acties. Daarnaast zullen ook ervaringen uit de verschillende branches meegenomen worden. Zoals al opgemerkt hebben veel organisaties te kennen gegeven dat zij op dit terrein activiteiten ontwikkelen en dat zij daarbij graag samenwerken met de overheid. Van dit aanbod zal gebruik gemaakt worden bij de uitwerking van het actieprogramma. Daarbij zal vanuit het actieprogramma actief gezocht worden naar mogelijkheden om tot stroomlijning van activiteiten en initiatieven te komen. In de rapportages aan de Tweede Kamer over het actieprogramma zal telkens melding gemaakt worden hoe de diverse activiteiten in samenhang met elkaar verlopen.

⁶ Kamerstukken 2004/05, 29314, nr.12

Hoofdstuk 3. Benaderingswijze / invalshoeken

Het actieprogramma heeft een aantal benaderingswijzen c.q. invalshoeken die richting geven aan de diverse acties:

1. visieontwikkeling;
2. doelkwantificering;
3. risicobenadering;
4. termijnplanning.

3.1. Visieontwikkeling

Het is belangrijk om gezamenlijk met medeoverheden, kenniscentra, beroepsgroepen en branches een visie op brandveiligheid te ontwikkelen. Het initiatief hiervoor ligt bij de ministeries van BZK en VROM, in nauw overleg met de VNG, NVBR en NIFV. Deze visie zal de komende jaren richtinggevend zijn voor de verdere ontwikkeling van wet- en regelgeving, formulering van strategieën, opzetten van activiteiten en actieprogramma's, ontwikkelen van scenario's en modellen en het verrichten van onderzoeken en evaluaties, die in het teken staan van de brandveiligheid. De brandveiligheidsvisie is dynamisch van aard, krijgt op interactieve wijze vorm en zal op basis van nieuwe inzichten en ervaringen aangepast worden.

De NVBR en het NIFV hebben reeds een eerste aanzet gegeven tot deze integrale (middel)langetermijnvisie op brandveiligheid, middels eerdere onderzoeken en visiedocumenten. Hiervan zal gebruik gemaakt worden. Daarbij dienen de taken, de positie en de rol van de brandweer aparte aandacht te krijgen.

3.2. Doelkwantificering

Op tal van terreinen zijn doelstellingen geformuleerd. Ofschoon er in de brandveiligheid jaarlijks miljarden aan investeringen en schades omgaat, is nergens vastgelegd wat in Nederland acceptabel wordt gevonden aan onder meer het *aantal* branden, doden en gewonden bij brand en wat bijvoorbeeld een acceptabele brandschade of maatschappelijke ontwrichting door brand is. Het is dan ook niet mogelijk maatregelen en *effecten* van die maatregelen te toetsen. De jaarlijkse statistieken leiden niet tot ongerustheid, incidenten wél. Eén van de bestanddelen van het actieprogramma is voor doelkwantificering een model te ontwikkelen.

3.3. Risicobenadering

Tot op heden is de brandveiligheid georganiseerd vanuit bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Regelgeving, gebruiksverantwoordelijkheid en handhaving zijn daarbij strikt gescheiden. Deze benaderingswijze heeft de grenzen van haar mogelijkheden bereikt.

Risico's op basis van reële en maatgevende scenario's dienen centraal gesteld te worden door middel van een systeem van risicobenadering. Op basis van deze risicobenadering kan een veiligheidsbeheerssysteem gemaakt te worden. Dit is te vergelijken met de systematiek die wordt toegepast ten aanzien van het Besluit

risico's en zware ongevallen. Bekeken wordt of deze benaderingswijze kan worden toegepast op de brandveiligheid van bouwwerken. Met een systeem van scenario's en risicobenadering wordt wellicht ook voorkomen dat er na ieder incident van enige omvang een reactie op de veiligheidsbenadering en regelgeving plaatsvindt.

3.4. Termijnplanning

Het actieprogramma is gemaakt voor de korte termijn (2 jaar) en gericht op bewustwording. De bedoeling is dat initiatieven gestart worden op de (middel)lange termijn die leiden tot een andere houding en benaderingswijze ten aanzien van het onderwerp brandveiligheid. Op de langere termijn moeten hieruit gedragsveranderingen plaatsvinden. Met een nieuwe benadering van de brandveiligheid, als verwoord in de brandveiligheidsvisie en vanuit de risico- en doelgroepenbenadering, wordt gestreefd naar een cultuuromslag in brandveiligheid: "opvoeder in plaats van agent" en "bewustwording in plaats van regels" zijn voorbeelden van deze cultuuromslag. De in de concrete acties (zie hoofdstuk 4) ontwikkelde denk- en benaderingswijze moeten gaan dienen als dagelijkse praktijk in het denken en handelen ten aanzien van de brandveiligheid.

Hoofdstuk 4. Wat gaan we doen?

Het Actieprogramma Brandveiligheid richt zich op het vergroten van het bewustzijn op het gebied van brandveiligheid van ontwerpers, bouwers en gebruikers. De hieronder beschreven acties beslaan de periode februari tot en met december 2007. Enkele acties lopen door tot eind 2008. Op basis van de eerste resultaten van deze acties zal uiterlijk november 2007 worden aangegeven welke stappen in 2008 worden gezet.

Het actieprogramma wil het volgende bereiken:

1. *Visie op brandveiligheid;*
2. *Verhoogd bewustzijn ten aanzien van de verantwoordelijkheid bij de diverse betrokkenen;*
3. *Voldoende kennis en vaardigheden;*
4. *Borging van brandveiligheidsdenken en handelen.*

Vanuit het actieprogramma worden acties opgezet om deze doelen te bereiken en instrumenten ontwikkeld om de effectiviteit van deze acties te meten.

4.1. Brandveiligheidsvisie

De in paragrafen 3.1 t/m 3.3 geschetste benaderingswijze wordt samengebracht in een brandveiligheidsvisie met modellen en instrumenten. In november 2007 zal de brandveiligheidsvisie gereed zijn. In juli 2008 zijn de eerste modellen en instrumenten beschikbaar.

4.2. Bewustzijn ten aanzien van de verantwoordelijkheid

Er mag geen misverstand zijn over wie er verantwoordelijk is voor de brandveiligheid in welke fase van het bouw-/beheersproces en wat die verantwoordelijkheid nu inhoudt.

Communicatie en voorlichting spelen een essentiële rol bij het bereiken van een versterkt bewustzijn op het gebied van brandveiligheid bij alle verantwoordelijken in de keten ontwerper-bouwer-beheerder/gebruiker. De rol en positie van de brandweer zal ook hier tot uiting moeten komen, zowel in de fasen proactie en preventie als ook preparatie en repressie. Daarbij kan apart de nazorgfase genoemd worden: wat leren we van calamiteiten?

De randvoorwaarden voor een versterkt bewustzijn zijn: a. de benodigde kennis is aanwezig bij de verschillende doelgroepen, b. deze kennis is toereikend en makkelijk te vinden. c. de betrokkenen kunnen op hun verantwoordelijkheid worden aangesproken.

1. Communicatiestrategie

Op het gebied van brandveiligheid wordt vanuit verschillende invalshoeken regelmatig gecommuniceerd door de organisaties binnen de keten ontwerper-bouwer-beheerder/gebruiker. Toch wordt in het rapport van de OvV over de Schipholbrand geconstateerd dat er onvoldoende bewustzijn lijkt te bestaan bij de verantwoordelijken voor brandveiligheid. Het Actieprogramma Brandveiligheid zal daarom in de eerste plaats de oorzaken hiervan helder zien te krijgen. Hoe komt het dat het gewenste brandveiligheidsbewustzijn nu niet in voldoende mate aanwezig is? Is de huidige informatie wel toereikend en/of worden de doelgroepen voldoende bereikt? Aan de hand van een communicatieonderzoek wordt achterhaald waar de huidige informatiestromen uit bestaan en waar behoefte aan is. Op basis van de bevindingen wordt een communicatiestrategie brandveiligheidsbewustzijn met acties opgesteld.

2. Overzicht ketenverantwoordelijkheid brandveiligheid

Uit de brainstorm van 29 november 2006 (zie hoofdstuk 1) kwam naar voren dat het voor partijen vaak lastig is de verbinding tussen de deelgebieden van brandveiligheid te vinden. Per deelgebied is wel informatie te vinden, maar een totaaloverzicht van de gehele keten is er niet. Er wordt een document opgesteld op basis van de huidige wet- en regelgeving, waarin duidelijk in kaart is gebracht hoe de verantwoordelijkheden voor brandveiligheid zijn belegd voor de hele keten. Hierin wordt speciale aandacht gegeven aan het overdragen van het stokje in de keten. Vergroten van de bekendheid van de andere verantwoordelijken in de keten draagt bij aan een betere aansluiting en overdracht tussen de schakels in de keten.

3. Mondiger maken van doelgroepen

In de instellingen waarvoor het actieprogramma bedoeld is, is het naast het vergroten van het brandveiligheidsbewustzijn van de verantwoordelijke eigenaren en beheerders ook van belang de gebruikers en bewoners bewuster te maken van de brandveiligheid in hun eigen gebouw. Zij kunnen aangespoord worden mondiger te worden richting directies, eigenaren en beheerders, door hen aan te spreken op hun verantwoordelijkheid.

Er zal contact gezocht worden met belangenbehartigers van cliënten van zorginstellingen, ouderraden van scholen en justitiabelen om bewustwording voor en mondigheid over brandveiligheid te inventariseren. Op basis van de uitkomsten daarvan zal samen met de branches gerichte voorlichting worden uitgevoerd.

planning:

- ad 1. februari – juni 2007
- ad 2. mei – juli 2007
- ad 3. februari – oktober 2007

4.3. Voldoende kennis en vaardigheden

Wanneer we uitgaan van de eigen verantwoordelijkheid van burgers en organisaties, is het belangrijk dat deze groepen voldoende kennis en instrumenten hebben om de regelgeving op de juiste manier toe te kunnen passen⁷. Het gaat daarbij zowel om kennis als vaardigheden. Op deze twee deelgebieden worden de volgende acties ondernomen:

1. Inventarisatie van aanwezige kennis

Een inventarisatie wordt gemaakt van:

- a) de kennisinstututen/helpdesks op het gebied van brandveiligheid;
- b) de bronnen van kennis op het gebied van brandveiligheid;
- c) de bereikbaarheid, toegankelijkheid en de kwaliteit van de verschillende kennisbronnen en kennisinstututen zoals ervaren door de verantwoordelijken/deskundigen op het gebied van brandveiligheid.

Op basis van deze inventarisatie wordt gekeken of verdere acties dienen te worden ondernomen. Te denken valt aan de stroomlijning van verschillende kennisbronnen

⁷ Inventarisatie van de kennis gebeurt niet alleen bij specialisten, maar bij alle relevante doelgroepen, zowel in de private als publieke sector.

en instituten, dan wel het bevorderen van de bekendheid van kennisbronnen. De uitkomsten van de inventarisatie zullen tevens meegenomen in de ontwikkeling van de communicatiestrategie als genoemd onder 4.2.1.

2. Oprichten Kenniscentrum

Met de verwachte invoering van het Besluit brandveilig gebruik bouwwerken eind 2007 door VROM zal een Kenniscentrum brandveiligheid worden opgericht. Het Kenniscentrum wordt een informatie- en adviescentrum ter verbetering van de toepassing van brandveiligheidsvoorschriften in de bouwpraktijk. Over de oprichting van het centrum zal overleg gevoerd worden met bestaande instellingen zoals Efectis/TNO en het Nifv/Nibra. Bezien zal worden of dit centrum ook een rol kan vervullen bij het beoordelen van gelijkwaardige oplossingen, waarmee op een andere manier ook aan de inhoudelijke eisen in de bouwregelgeving kan worden voldaan. Met het Kenniscentrum ontstaat een landelijk, onafhankelijk "punt", met een voorlichtende taak, waar:

- kennis/deskundigheid aanwezig is;
- gelijkwaardige oplossingen kunnen worden gemeld;
- zoveel mogelijk tot eenduidige advisering wordt gekomen;
- second opinion kan worden aangevraagd bij brandveiligheidsvraagstukken;
- zorg wordt gedragen voor het geven van bekendheid aan breder toepasbare aanvaarde gelijkwaardige oplossingen;
- door gemeenten en bedrijven advies kan worden verkregen als er discussie over de aanvaardbaarheid van een gelijkwaardige oplossing bestaat (bijv. via een second opinion);
- zo nodig signalen aan de regelgevers worden verzonden om de regelgeving aan te passen;
- informatiebronnen samenkomen.

3. Integratie brandveiligheid in opleidingen

De eisen in wet- en regelgeving hebben onder andere betrekking op de aanwezigheid en de kwaliteit van bouwkundige- en installatietechnische brandpreventieve voorzieningen. In de praktijk blijkt echter regelmatig dat die voorzieningen niet op de juiste wijze worden uitgevoerd. Er lijkt sprake te zijn van een gebrek aan kennis bij het personeel dat verantwoordelijk is voor het ontwerpen, de technische uitvoering bij de bouw van het bouwwerk en het onderhoud daarvan.

Te weinig kennis op het gebied van de wetgeving en de uitvoering van brandpreventieve voorzieningen heeft niet alleen een negatief effect op de werking van die voorzieningen in het geval van brand. Het achteraf aanbrengen van een "vergeten" voorziening of toepassing van een duurdere oplossing dan noodzakelijk is, heeft een onnodig kostenverhogend effect op de bouw van bouwwerken. In samenwerking met het ministerie van OCW en het Nifv/Nibra zal een inventarisatie plaatsvinden op welke wijze aandacht wordt besteed in de opleidingen (vakonderwijs, hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs) aan brandveiligheid. Als dat nodig is zal, in samenspraak met de koepelorganisaties, een plan van aanpak volgen om het aspect brandveiligheid te integreren in technische opleidingen.⁸

⁸ Het overleg met OCW is hierover gestart. Met OCW zal verder worden verkend hoe OCW en de onderwijskoepels bij de uitwerking van het Actieprogramma Brandveiligheid moeten worden betrokken.

Een vergelijkbare actie zal ook worden ondernomen voor wat betreft managementopleidingen op alle lagen van het management.

4. Kennisuitwisseling

Nationale Congressen Brandveiligheid

In mei en november 2007 zullen twee nationale congressen brandveiligheid worden gehouden, (mede)georganiseerd door de ministeries van BZK en VROM in samenwerking met de VNG en de brandweer. Doel is kennisoverdracht over brandveiligheid en uitwisseling van ervaringen.

Toepasbaar en beschikbaar maken ervaringen VROM-inspectie

De afgelopen jaren heeft de VROM-Inspectie (VI) door onderzoeken op het gebied van brandveiligheid veel kennis verworven. Zij zal deze kennis inzetten om bij de gehele keten van bouw, vergunningverlening en gebruik bij bouwers, beheerders en eigenaren de kennis over brandveiligheid en het belang ervan te vergroten. De resultaten van de onderzoeken worden gebundeld en overgedragen aan de betrokkenen in de keten.

Planning

Ad 1a t/m 1c februari – april 2007

Ad 2. afhankelijk van de invoering Besluit brandveilig gebruik bouwwerken: verwachting tweede helft 2007

Ad 3. februari – oktober 2007

Ad 4. mei – november 2007

4.4. Borging van brandveiligheidsdenken en handelen

Om te zorgen dat brandveiligheid op de agenda blijft staan en dat opgedane kennis niet verloren gaat is borging van groot belang. De hieronder genoemde acties dragen bij aan de borging van brandveiligheid.

1. Het ontwikkelen van een (brand)veiligheidsmanagementsysteem

Eén van de manieren waarop organisaties heel concreet invulling kunnen geven aan hun verantwoordelijkheid is door middel van een veiligheidsmanagementsysteem. Kern van een veiligheidsmanagementsysteem is dat de instelling zelf een inventarisatie en beoordeling van alle brandveiligheidsrisico's, de wettelijke en andere relevante voorschriften maken en een eigen brandveiligheidsbeleid vaststellen. In een veiligheidsmanagementsysteem wordt dit uitgewerkt in doelstellingen en een programma waarin concreet wordt gemaakt wie waarvoor verantwoordelijk is binnen de organisatie of keten. Vanuit het actieprogramma zullen richtlijnen opgesteld worden voor invulling van het veiligheidsmanagement.

Met een dergelijk veiligheidsmanagementsysteem wordt gewaarborgd dat aan alle relevante eisen uit wet- en regelgeving in samenhang aandacht wordt besteed en dat er aan wordt voldaan. In de systematiek zit verder een terugkerend patroon van evaluatie en indien noodzakelijk bijstelling van het programma door het management van de organisatie. Een dergelijk systeem dwingt partijen om vooraf goed na te denken over brandveiligheid toegespitst op het specifieke gebruik (school, ziekenhuis,...) en gedurende de gehele gebruiksfase.

Met het invoeren van veiligheidsmanagement wordt op een goede en concrete manier invulling gegeven aan de verantwoordelijkheid voor brandveiligheid. Samen met de verschillende branches zal een inventarisatie gemaakt worden van bestaande veiligheidsmanagementsystemen⁹. Binnen de industrie bestaat al veel ervaring met veiligheidsmanagementsystemen. Waar nodig zal op basis van de reeds bestaande systemen een specifiek op brandveiligheid gericht systeem worden uitgewerkt, waarbij gebruik zal worden gemaakt van de ervaringen bij verschillende organisaties. Hiervoor kan een standaard ontwikkeld worden. In nader overleg met de verschillende partijen zal worden vastgesteld welke status zo'n standaard kan krijgen en kunnen afspraken gemaakt worden over binnen welke termijn de standaard kan worden geïmplementeerd. Het ontwikkelen van de standaard zelf zal binnen een jaar worden afgerond.

Een onderdeel van het veiligheidsmanagementsysteem is het regelmatig oefenen van ontruiming. Door te oefenen zal de weerbaarheid en zelfredzaamheid in de praktijk worden verhoogd voor allen die in het actieprogramma als doelgroep aangewezen zijn. Een ander onderdeel van het veiligheidsmanagementsysteem is het opstellen van 'kwaliteitseisen voor gebruiksaanwijzingen van gebouwen en hun installaties (specifiek gericht op brandveiligheid)'.

2. De financiële component: het ontwikkelen van een "Veiligheidseuro"

Veiligheid kost geld. De wijze waarop veiligheid is opgenomen in ontwerp, constructie en exploitatie van gebouwen wordt expliciet gemaakt door de financiële component van brandveiligheid inzichtelijk te maken in alle fasen van een bouwwerk en het onderhoud daarvan. Belangrijk is een systematiek te ontwikkelen om de financiële component van brandveiligheid structureel onderdeel te laten zijn van de samenstelling en inzet van budgetten, door de introductie van een zogenaamde "veiligheidseuro". Hierdoor wordt bereikt dat betrokkenen zich ervan bewust zijn dat de inzet die gepleegd moet worden voor het bereiken van een brandveiligheidsniveau geld kost. Door het maken van praktische checklists kunnen in de verschillende fasen en door de verschillende betrokkenen deelbegrotingen worden opgesteld voor brandveiligheid van gebouwen. Voor het maken van checklists zullen kengetallen ontwikkeld moeten worden, gebaseerd op opgedane ervaringen en realistische inschattingen. Daarbij wordt aangegeven op welke wijze het onderwerp brandveiligheid in begrotingen, jaarplannen en managementrapportages opgenomen moet worden.

3. Stimulering afspraken tussen werkgevers en werknemers

De overheid zal stimuleren dat het onderwerp BHV op brancheniveau op de agenda komt. In samenhang met de wijziging van de Arbeidsomstandighedenwet per 1 januari 2007 zullen er arbocatalogi komen waarin werknemers en werkgevers afspraken maken over arbeidsomstandighedenmaatregelen binnen het bedrijf of de branche. In gesprekken met de verschillende branches zal de overheid stimuleren dat over het onderwerp brandveiligheid afspraken worden gemaakt als aanvulling op of als onderdeel van die catalogi, vooral voor het organisatorische aspect. Het ministerie van SZW heeft de laatste jaren ervaring opgedaan met verschillende programma's om het arbeidsomstandighedenbewustzijn binnen bedrijven te vergroten. Voorbeelden hiervan zijn de arboconvenanten en het programma

⁹ Hierbij zullen ervaringen met de Risico Inventarisatie en Evaluatie (RIE) vanuit de Arboret worden betrokken.

Versterking Arbeidsveiligheid. Hieruit is gebleken dat onderwerpen goed worden opgepakt doordat werkgevers én werknemers op hun verantwoordelijkheden worden aangesproken. Voor een goede borging van de brandveiligheid zal verder in het kader van het Actieprogramma Brandveiligheid worden uitgezocht of afspraken over brandveiligheid in de vorm van convenanten en/of branchecatalogi met doelsectoren kunnen worden afgesloten.

Planning

Ad 1 februari – december 2007

Ad 2. februari 2007 – juli 2008

Ad 3. februari – december 2007

Hoofdstuk 5. Financiële aspecten

De activiteiten en initiatieven die aangekondigd zijn in dit actieprogramma worden ondernomen door ministeries, gemeenten / brandweer en brancheorganisaties. De werkzaamheden zullen vooral bestaan uit het nemen van beleidsinitiatieven, het regisseren en doen uitvoeren van onderzoeken en campagnes, kennisoverdracht en trainingen en het maken van instrumenten

Van zowel de overheidsorganisaties als particuliere organisaties wordt verwacht dat de inzet van menskracht hiervoor grotendeels uit de bestaande capaciteit voortkomt. De initiële kosten voor de genoemde onderzoeken en inventarisaties worden gedragen door de betrokken departementen. In de loop van het project zal bekeken worden in hoeverre de effecten van de werkzaamheden leiden tot meer kosten.

Hoofdstuk 6. Nawoord

Het hier geschetste actieprogramma vergt zowel een brede samenhangende aanpak waarvoor een lange adem nodig is, als een aantal directe acties om van meet af aan te starten met daadwerkelijke verbeteringen. Voor allebei geldt dat “alle hens aan dek” nodig is.

Hoewel van de overheden mag worden verwacht dat zij het voortouw nemen, heeft het actieprogramma alleen succes als de betrokken branches en organisaties hier zelf in meedenken en zelf op het eigen terrein acties uitwerken. Hiervoor zijn door de branches en koepels al vele initiatieven genomen en zoals gemeld zijn veel organisaties bereid om volop bij te dragen aan het actieprogramma.

In de komende maanden worden de initiatieven die in het actieprogramma worden aangekondigd samen met deze organisaties opgepakt en uitwerkt.

Bijlage: Schema met acties en tijdpad

Actienr.	Actie	Omschrijving	Planning	Eindproduct
I. Algemeen				
1	Informereren TK	De TK informeren over voortgang.	eind 2007 / in de loop van 2008	Voortgangsrapport
2	Plan van aanpak (middel)lange termijn	Er dient een plan van aanpak gemaakt te worden voor de jaren na het actieprogramma dat loopt van 2007 - 2008. Dit plan geldt voor de (middel)lange termijn. Hierin wordt het onderwerp toezicht en handhaving ook opgenomen.	eind 2007 / in de loop van 2008	Plan van aanpak (middel)lange termijn
II. Samenwerking en afstemming				
3	Aansluiting en afstemming met actieprogramma's DJI en RGD	Waar relevant wordt tussen de actieprogramma's van de DJI, RGD en Brandveiligheid samengewerkt.	hele traject	Overzicht afspraken RGD / Taskforce Justitie
4	Afstemming met andere programma's nav Schipholbrand ter verbetering brandveiligheid	Vanuit het actieprogramma zal actief gezocht worden naar mogelijkheden om tot stroomlijning van bepaalde activiteiten te komen.	hele traject	Afsprakenoverzicht

Actienr.	Actie	Omschrijving	Planning	Eindproduct
III. Visie-ontwikkeling				
5	Brandveiligheidsvisie opstellen	De in paragrafen 3.1 t/m 3.3 geschetste benaderingswijze wordt samengebracht in een visie met modellen en instrumenten.	- november 2007: brandveiligheidsvisie - juli 2008: eerste modellen en instrumenten.	Brandveiligheidsvisie met modellen en instrumenten
IV. Bewustzijn ten aanzien van de verantwoordelijkheid				
6	Communicatiestrategie opstellen	Op basis van de bevindingen zal een communicatiestrategie brandveiligheidsbewustzijn met acties worden opgesteld.	februari – mei 2007	Gezamenlijk communicatieplan
7	Overzicht ketenverantwoordelijkheid brandveiligheid	Document opstellen van huidige wet- en regelgeving met verantwoordelijkheden voor brandveiligheid voor de hele keten.	mei – juli 2007	Document ketenverantwoordelijkheid brandveiligheid
8	Mondiger maken van doelgroepen	A. Onderzoek naar bewustwording en mondigheid t.a.v. brandveiligheid bij gebruikers en bewoners. B. Op basis van inventarisatie samen met branches gerichte voorlichting uitvoeren.	A. februari – oktober 2007 B. oktober – midden 2008	Voorlichting

Actienr.	Actie	Omschrijving	Planning	Eindproduct
V. Voldoende kennis en kunde				
9	Inventarisatie van aanwezige kennis	Op het gebied van brandveiligheid inventariseren van: a. kennisinstututen; b. bronnen van kennis; c. bereikbaarheid, toegankelijkheid en kwaliteit van verschillende kennisbronnen en kennisinstututen	februari – april 07	Overzicht kennisbronnen en -centra
10	Oprichten Kenniscentrum	Landelijk, onafhankelijk centrum voor: a. bundeling kennis/deskundigheid; b. melding gelijkwaardige oplossingen; c. (zoveel mogelijk) eenduidige advisering; d. second opinion kan worden aangevraagd bij brandveiligheidsvraagstukken; e. geven van bekendheid aan breder toepasbare en gelijkwaardige oplossingen; f. advisering aan gemeenten en bedrijven; g. geven signalen aan regelgevers voor aanpassing regelgeving h. bijeen brengen diverse informatiebronnen.	2 ^e helft 2008	Kenniscentrum Brandveiligheid
11	Integratie brandveiligheid in opleidingen	A. Inventarisatie naar aandacht in diverse opleidingen (vakonderwijs, HBO, WO en managementopleidingen) voor brandveiligheid. B. Plan van aanpak om brandveiligheid te integreren in technische opleidingen.	februari – oktober 2007	Overzicht stand van zaken; verbeterplan

Actienr.	Actie	Omschrijving	Planning	Eindproduct
12	Kennisuitwisseling	A. Nationaal Congres Brandveiligheid: 1. ondersteuning congres in mei van de Stichting Bouwresearch (SBR); 2. organiseren congres november. B. Toepasbaar en beschikbaar maken ervaringen VROM-inspectie.	A1. mei 2007 A2. november 2007 B. mei – november 2007	Congressen in mei en november
VI. Borging van brandveiligheidsdenken				
13	Het ontwikkelen van een (brand)veiligheidsmanagementsysteem	A. Met verschillende branches inventarisatie maken van bestaande veiligheidsmanagementsystemen (VMS). Waar nodig bestaande VMS-en aanvullen met brandveiligheid. Richtlijnen opstellen voor invulling van het VMS. B. Als VMS niet bestaat aan betreffende branche vragen dit te ontwikkelen. C. Zorgen voor oefensystematiek en -praktijk in VMS-en.	A-C. febr. 2007 – juli 2008	VMS brandveiligheid per branche
14	Ontwikkelen van een "Veiligheidseuro"	A. Systematiek ontwikkelen om de financiële component van brandveiligheid structureel onderdeel te laten zijn van (deel)begrotingen en jaarplannen. B. Checklists maken voor toepassing systematiek in de verschillende fasen (ontwerp, bouw, beheer/gebruik). C. Maken van kengetallen voor checklists.	A-C. febr. – december 2007	Systematiek, checklists, kengetallen invoering veiligheidseuro

Actienr.	Actie	Omschrijving	Planning	Eindproduct
15	Stimulering afspraken werkgevers - werknemers	Voor een goede borging van de brandveiligheid zal verder in het kader van het Actieprogramma Brandveiligheid worden uitgezocht of afspraken over brandveiligheid in de vorm van convenanten en/of branchecatalogi met doelsectoren kunnen worden afgesloten.	febr. – dec. 2007	Convenanten brandveiligheid per branche